

Stiftelsen Norsk villreinsenter

Strategisk plan 2021- 2025

Innhold

Forord

Del 1

1.1 Bakgrunn

1.2 Stiftelsen Norsk villreinsenter

1.3 Visjon, verdier og rolle

1.3.1 Visjonen

1.3.2 Verdier

1.3.3 Villreinsenterets rolle

Del 2

Målområder

2.1 Naturveiledning og formidling – sosiale medier

2.2 Knutepunktfunksjonen

2.3 Dokumentasjon og rådgivning

2.4 Verdiskaping

2.5 Organisasjon og økonomi

Forord

Dette er den fjerde strategiske planen for Norsk villreinsenter (NVS), og som tidligere har denne også et tidsperspektiv på fem år.

Planen som nå foreligger, følger opp arbeidsoppgaver vedtatt og etablert gjennom NVS sin funksjonstid generelt og siste strategiske plan (2016-2020) spesielt.

Som tidligere framhever denne planen spesielt:

- a) Stiftelsens rolle som ombud for villreinen og at NVS på eget initiativ og på rent villrein faglig grunnlag kan foreslå tiltak for å ta vare på villreinen og villreinens habitat.
- b) Betydningen av å arbeide for at villreinens ve og vel skal angå hele samfunnet og ikke bare den spesielt interesserte «menighet».
- c) At senteret skal engasjere seg sterkere når det gjelder verdiskaping i villrein fjella, verdiskaping som skal skje på villreinens premisser.

I tillegg og nytt denne gangen, er:

- d) Satsning på arbeidet med kvalitetsnormen for villrein.
- e) Økt innsats på naturveiledning også gjennom nye kanaler som sosiale medier (SOME).

Skrantesjuka (Chronic Wasting Disease – CWD) ble oppdaget for første gang i Nordfjella i 2016. Høsten 2020 ble sykdommen oppdaget på Hardangervidda. Villreinen er under press, og helseutfordringene kommer ofte som tillegg til andre trusler, men kan også være et resultat av nettopp det, eksempelvis store utbrudd av fotråte.

Villreinsenteret har alltid vært opptatt av villreinhelse. Oppdagelse av skrantesjuka har aktualisert dette ytterligere. Vi skal derfor bidra på dette området gjennom kunnskapsinnhenting og formidling, samt i arbeidet med kvalitetsnormen.

Strategisk plan danner grunnlaget for våre årlige virksomhetsplaner. Den legger også til grunn at de ansatte ved sentrene utgjør et felles kompetanseteam. Summen av planene er således felles styringsdokumenter for alle ansatte ved NVS.

Strategisk plan 2021-2025 ble vedtatt som overordnet styringsdokument i stiftelsens styre den 08.12.2020.

For styret i Norsk villreinsenter

Stein Lier Hansen
styreleder

Del 1:

1.1 Bakgrunn

Norge forvalter mesteparten (80 – 90%) av den ville europeiske fjellreinen i 24 større og mindre fjellområder i Sør-Norge. Dette gir oss et særskilt internasjonalt ansvar for å ta vare på dyra og dyras habitat. Gjennom det bredt sammensatte prosjektet «Villrein og Samfunn» ble det i 2005 lagt fram klare tilrådninger om behovet for en helhetlig forvaltning av både villreinbestandene og villrein fjella dersom de skal kunne sikres for framtida. Villreinens utfordringer er behandlet i flere Stortingsmeldinger, og det er i dag bred politisk enighet om at villreinen og dens leveområder skal sikres. Hva er en villrein? Rapporten fra «Villrein og samfunn» gir en klar økologisk og kulturhistorisk definisjon: «En villrein er en villrein når den kan leve i flokker som streifer over store områder, bruker varierte beiteområder og er en del av menneskers opplevelse og høsting.» For å ta vare på villreinen som en sentral del av norsk fjellfauna, må vi først og fremst ta vare på leveområdene. Mens villreinen inntil for vel 100 år siden levde i mer eller mindre sammenhengende fjellområder i Sør-Norge, er bestandene i dag oppdelt av menneskelig infrastruktur (kraftanlegg, jernbane, veier, bygninger mm.) og ferdsel. De samme områdene har i dag også betydelig og økende press fra andre brukerinteresser. Dette er hovedutfordringen både for brukere, forvaltere og forskere.

1.2 Stiftelsen Norsk villreinsenter

Daværende Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) opprettet 25.09.2006 *Stiftelsen Norsk villreinsenter* med fastsatte vedtekter. Stiftelsen skal ha to driftsenheter med ansvar for hver sin region, Norsk villreinsenter Sør i Tinn og Norsk villreinsenter Nord i Dovre. Stiftelsen skal ledes av et felles styre, og den løpende virksomheten skal ivaretas av en daglig leder for hver av enhetene. Hvert senter skal ha naturveiledere, som skal ha sine arbeidsoppgaver særlig innrettet mot skole- og publikumsrettet informasjonsarbeid.

Stiftelsen Norsk villreinsenter har følgende formålsparagraf (vedtektene § 2):

Stiftelsens hovedformål er å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Villreinen er en viktig del av vår natur- og kulturarv, og Norge har et særlig internasjonalt ansvar for å sikre framtiden for villreinstammene og deres leveområder. Stiftelsen skal bidra til dette gjennom å:

- *Tilrettelegge og formidle informasjon på høyt faglig nivå til alle aktuelle brukere og til publikum*
- *Fremme samarbeid og kompetanseheving i forhold til alle aktører som berører villreinen og dens leveområder*
- *Være en arena for kommunikasjon mellom villreinforskere og brukere*
- *Fungere som brobygger og møteplass for å fremme tradisjonell og ny næringsutvikling på villreinens premisser*
- *På eget initiativ foreslå tiltak overfor ansvarlige myndigheter og berørte parter for å sikre bærekraftig forvaltning av villreinen og det økosystemet den er en del av*

1.3 Visjon, verdier og rolle

1.3.1 Visjon

Dette er visjonen til Norsk villreinsenter:

«Villrein fjella – en europeisk arv, vårt felles ansvar»

1.3.2 Verdier

Villreinsenterets kjerneverdier:

- **Samarbeidsorientert**
- **Faglig sterk**
- **Uavhengig**
- **Framtidsrettet**

Kjerneverdiene skaper vår organisasjonskultur. Slik ser vi på oss selv og slik vil vi omverdenen skal oppfatte oss. Vi er «**Samarbeidsorientert**» fordi Villreinsenteret skal

- skape gode møteplasser for aktører i villreinområdene, lokalt, regionalt og nasjonalt
- trekke inn lokale og regionale aktører i sitt arbeid
- bidra til å etablere samarbeid mellom andre

Vi er «**Faglig sterk**» fordi Villreinsenteret skal

- være anerkjent blant brukerne som en faglig autoritet på spørsmål om villrein og villreinhabitat
- være dyktige på formidling
- ha god kommunikasjon og faglig respekt i forhold til aktuelle forskningsmiljøer

Vi er «**Uavhengig**» fordi Villreinsenteret skal

- være et fritt og uavhengig ombud for villreinens interesser
- ha troverdighet og legitimitet hos alle aktører
- basere sin virksomhet på best tilgjengelig faktakunnskap

Vi er «**Framtidsrettet**» fordi Villreinsenteret skal

- løpende inkludere framtidens utfordringer i nåtidens arbeid
- til enhver tid bruke tilgjengelige informasjons- og formidlingskanaler
- bidra og legge til rette for ny forskning relatert til villrein og villreinhabitat

1.3.3 Villreinsenterets rolle

Villreinsenteret er villreinens ombud

Den overordnede rollen til Norsk villreinsenter er å være et ombud som taler villreinens sak, på et rent villreinfaglig grunnlag. I samsvar med formålsparagrafen skal senteret bl.a. på *eget initiativ foreslå tiltak* overfor ansvarlige myndigheter og berørte parter for å sikre bærekraftig forvaltning av villreinen og det økosystemet den er en del av.

En møteplass for samarbeid og et kraftsentrum for kompetanseheving

Villreinsenteret befinner seg mellom kunnskapsprodusentene og brukerne. Vi skal ha en *tydelig brukerorientering*, og en viktig rolle er å få tilgjengelig kunnskap formidlet til våre brukere. Det dreier seg om *formidling/ informasjon* både om forskningsbasert kunnskap og tradisjonskunnskap. Viktige brukere er skoleverket, myndigheter, næringsliv/rettighetshavere og allmennheten. Vi skal legge stor vekt på å bidra til *kompetanseheving* på alle nivå.

Villreinsenteret skal være en møteplass der ulike synspunkter og meninger kan komme fram, samtidig som vi skal bidra til å løfte villreinen «fra menighet til samfunn». Samarbeid og brobygging er viktige stikkord for vår rolle.

En nasjonal og internasjonal kunnskapskilde

Villreinsenteret skal arbeide for å framskaffe relevant kunnskap om villreinen og dens leveområder, til bruk nasjonalt og internasjonalt. Kunnskapen skal være *oppdatert*, av høyest mulig *kvalitet* og lettest mulig *tilgjengelig* for alle aktuelle brukere. Villreinsenteret skal være et *førstevalg* for informasjon om villrein og villreinhabitat i Norge, og vi skal være en *pådriver* for at det blir satt fokus på behovet for ny kunnskap.

Villreinsenteret skal videreføre internasjonaliseringsarbeidet bygget på stiftelsens kjerneverdier. Dette synliggjøres gjennom implementering innen de ulike målområdene.

En uavhengig aktør

Vi skal være uavhengige og faglig objektive i forhold til de interesser og samfunnssektorer som har ansvaret for å fatte beslutninger om forvaltning av villreinstammene og villreinfjella.

Brobygger mellom vitenskap og samfunn

Villreinsenteret er ikke et forvaltningsorgan og skal heller ikke drive myndighetsutøvelse. Vår oppgave er å bistå med faglige råd basert på enhver tids gjeldende kunnskap. Gjennom tilpasset formidlingsteknikk, skal slike råd gis til alle som etterspør.

Villreinsenteret skal *samarbeide tett* med relevante forskningsmiljøer, og vi kan stille våre fasiliteter til rådighet for arbeid med forskning, kartlegging og overvåking. Når det er ønskelig, og ved kapasitet, skal vi også bidra i relevante forskningsprosjekt. Vi skal peke på behov for ny forskningsbasert kunnskap, men vi skal selv ikke være en forskningsinstitusjon.

Tilrettelegge for verdiskaping på villreinens premisser

Villreinsenteret skal arbeide med bred verdiskaping, med mål om å skape vekst innenfor bærekraftige rammer. Med bred verdiskaping menes miljømessig, sosial, kulturell og økonomisk verdiskaping som gjensidig er avhengig av hverandre.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene gjelder alle land i verden, også Norge. Villreinsenteret er gjennom sin aktivitet direkte eller indirekte delaktig i å nå Norges mål 15 om livet på land.

Del 2

Målområder

2.1 Naturveiledning og formidling – sosiale medier

Hovedmål: Villreinsenteret skal gjennom formidling og naturveiledning spre kunnskap og bygge holdninger som bidrar til å sikre villreinen og høystjells-økosystemer. Bruk av sosiale medier (SOME) vil ha en ekstra viktig funksjon i dette. Videre skal senteret være en internasjonal kunnskapsformidler om villrein.

Strategi I: Samarbeide med ulike utdanningsinstitusjoner.

Tiltak 1 Følge opp samarbeidsavtalene med universiteter og høyskoler gjennom for eksempel å tilby feltkurs ved sentrene, veiledning for masterstudenter, laboratoriefasiliteter, gjestekontor etc.

Tiltak 2 Bidra med undervisning i fag ved videregående skoler, høyskoler og universiteter.

Tiltak 3 Bidra til undervisning på Landslinje for natur- og miljøfag.

Tiltak 4 Tilby feltstasjon for videregående skoler, høyskoler og universiteter.

Strategi II: Tilrettelegge opplegg for skoleverket, forankret i kompetansemålene i aktuelle læreplaner.

Tiltak 1 Tilby undervisningsopplegg til skoleklasser.

Tiltak 2 Opprettholde eksisterende, og etablere nytt, samarbeid med utdanningsinstitusjoner.

Tiltak 3 Utarbeide veiledere med naturveiledningsopplegg og -materiell, særlig til bruk for lærere. I tillegg bidra til utvikling av naturveiledningsopplegg for aktører utenfor skoleverket der det er formålstjenlig.

Strategi III: Drive aktiv formidling.

Tiltak 1 Drifte og videreutvikle nettstedet www.villrein.no. Det betyr også oversetting av deler av innholdet til andre språk enn engelsk når det er hensiktsmessig.

Tiltak 2 Publisere ny kunnskap slik at den blir allment tilgjengelig. Publisering skal skje på en sånn måte at man når et breiest mulig publikum.

Tiltak 3 Søke å innhente nyheter fra internasjonal forskning med sikte på formidling via villrein.no.

Tiltak 4 Videreutvikle bruken av sosiale medier. Det satses spesielt på regelmessige oppdateringer på Instagram og Facebook. På sikt vil villreinsenteret også etablere en egen Youtube-kanal. Andre sosiale media vil bli vurdert i takt med utviklinga.

Tiltak 5 Delta i den offentlige debatten, bl.a. i form av faglige kronikker.

Strategi IV: Drive opplæringsvirksomhet innenfor villrein- og arealforvaltning.

Tiltak 1 Tilby kurs og opplæring i villrein- og arealforvaltning for aktuelle aktører. Det kan være kommunestyre, fylkespolitikere, villreinnemder og -utvalg, nasjonalparkstyre og andre som tar beslutninger i villreinområdene.

Tiltak 2 Videreføre bruken av digitale verktøy i formidling av bærekraftig arealforvaltning.

Tiltak 3 Stille datagrunnlag, kunnskap og kompetanse til rådighet for både offentlige og private planprosesser i villreinområdene.

Tiltak 4 Ved behov tilpasse formidlingsopplegg slik at det kan brukes i internasjonalt arbeid.

Strategi V: Drive veiledning og informasjonsarbeid for besøkende ved sentrene.

Tiltak 1 Utvikle informasjon for besøkende, som i størst mulig grad tar hensyn til ulike målgrupper og forhåndskunnskap.

Tiltak 2 Veilede besøkende

Tiltak 3 Samarbeide med reiselivsnæringen om tiltak av felles nytte og interesse.

2.2 Knutepunktfunksjonen

Hovedmål: Villreinsenteret skal være det naturlige knutepunktet for diskusjon, dialog og samhandling om villreinspørsmål. Villreinsenteret skal også være en pådriver for internasjonalt samarbeid om kunnskapsutvikling og formidling om villrein og caribou.

Strategi I: Styrke rollen som fagsenter

Tiltak 1 Videreutvikle senteret som en god faglig møteplass.

Tiltak 2 Bruke kursvirksomhet/foredrag i kontakbygging.

Tiltak 3 Samarbeide tett med aktuelle forskningsmiljøer, med sikte på å bidra til økt relevans, forankring og formidling av forskningen.

Tiltak 4 Bidra og delta innen internasjonalt nettverk for villrein og villreinforskning når det er hensiktsmessig, f.eks CARMA.

Tiltak 5 Tilby kontorfasiliteter og annen støtte til gjestende forskere.

Strategi II: Villreinsenteret skal på eget initiativ reise viktige villreinspørsmål

Tiltak 1 Nytte ulike medier aktivt i villrein faglige saker.

Tiltak 2 Arrangere temasamlinger/ seminarer/ fagdager ol.

Strategi III: Arbeide for å få lagt relevante funksjoner til senteret

Tiltak 1 Utvikle og drifte et attraktivt kontorfellesskap, og tilby det til relevante samarbeidspartnere.

Tiltak 2 Utvikle sentrene til attraktive feltstasjoner. Stille fasiliteter og støttefunksjoner til disposisjon for forsknings- og overvåkingsprosjekter.

Tiltak 3 Påta oss sekretariats- og koordineringsoppgaver for relevante prosjekter.

2.3 Dokumentasjon og rådgivning

Hovedmål: Villreinsenteret skal bidra til å dokumentere status og utviklingstrender i villreinområdene og -bestandene. Særlig sentralt er arbeidet knyttet til kvalitetsnormen for villrein. Kunnskapen skal gjøres allment tilgjengelig. Senteret skal også være pådriver for internasjonal kunnskapsutvikling på tvers av landegrenser.

Strategi I: Bidra til en vellykket iverksetting og drift av kvalitetsnormen for villrein etter oppdrag fra Miljødirektoratet

Tiltak 1 Gjennomføre kurs og kompetansesamlinger for lokalt personell som skal ha ansvar for datainnsamling om bestandsforhold i alle villreinområdene. Arbeidet utføres i samarbeid med NINA.

Tiltak 2 Gjennomføre oppdatering av kart over viktige funksjonsområder og fokusområder i villreinområder som er kartlagt tidligere. Arbeidet utføres i nært samarbeid med lokale ressursgrupper.

Tiltak 3 Gjennomføre ny kartlegging av villreinområder som ikke er kartlagt tidligere, i nært samarbeid med lokale ressursgrupper.

Tiltak 4 Bidra til god dialog med lokale samarbeidspartnere, herunder utvikling av gode modeller for økonomi og organisering av datainnsamling, og vedlikehold av kompetanse.

Tiltak 5 Bidra med relevant kunnskap og kompetanse til arbeidet med gjennomføring av påvirkningsanalyser og utvikling av tiltaksplaner for villreinområder som ikke oppfyller kvalitetsmålet.

Tiltak 6 Bidra til effektiv og god formidling av resultater fra arbeidet med kvalitetsnormen, og synliggjøring av konsekvenser og behov for tiltak

Strategi II: Få fram annen nødvendig dokumentasjon om status og utviklingstendenser i villreinfjella.

Tiltak 1 Drive påvirkningsarbeid for at relevante undersøkelser blir gjennomført.

Tiltak 2 Søke å bli representert i styringsgrupper og referansegrupper for relevante prosjekter.

Tiltak 3 Oppdatere informasjon om hvert villreinområde på www.villrein.no.

Strategi III: Villreinsenteret skal drive et målbevisst rådgivingsarbeid.

Tiltak 1 Drive rådgiving på overordnet nivå om bærekraftig arealforvaltning og oppfølging av regionale planer for villreinfjella.

Tiltak 2 Etablere villreinsenteret som en god samarbeidspartner og kunnskapsleverandør for arealplanlegging i fylker og kommuner, særlig knyttet opp mot regionale planer.

Tiltak 3 Drive rådgiving i konkrete saker om arealdisponering i villreinområdene.

Tiltak 4 Delta på relevante internasjonale konferanser, med egne innlegg og med sikte på egen faglig oppdatering.

Tiltak 5 Sette et større fokus på klimaendringer og konsekvenser for villrein gjennom villrein.no.

Tiltak 6 Søke et strategisk samarbeid med aktuelle internasjonale samarbeidspartnere.

2.4 Verdiskaping

Hovedmål: Villreinsenteret skal bidra til verdiskaping på villreinenens premisser, gjennom tilrettelegging, formidling, opplæring og samarbeid med reiselivsaktører.

Strategi I: Fremme villreinfjella som verdiskaper.

Tiltak 1 Delta som rådgiver og partner i pågående verdiskapingsprosjekter, og bidra til dialog og samarbeid mellom prosjektene gjennom informasjon på villrein.no og nettverkssamlinger.

Tiltak 2 Tilrettelegge for at både nasjonale og internasjonale besøkende får tilgang til kvalitetssikret informasjon om villreinen og dens leveområder, samt anbefalte stier og turer.

Tiltak 3 Arbeide mot relevante aktører med sikte på å nå fram med kunnskap til turistene gjennom de kommersielle aktørenes plattformer.

Tiltak 4 Profilere og markedsføre «Besøksenter villrein» i samsvar med Miljødirektoratets merkevarestrategi.

Tiltak 5 Delta aktivt i arbeidet med å fremme Villreinfangsten som verdensarv.

Strategi II: Bygge fysisk infrastruktur i senteret og dets nærområder.

Tiltak 1 Tilrettelegge uteområder til bruk for besøkende/ turister, og utvikle attraksjoner som forsterker opplevelse av natur og kultur.

Tiltak 2 Utvikle informasjon som i form og innhold er lett tilgjengelig.

Strategi III: Forvalte og drive eiendom.

Tiltak 1 Etablere og forbedre rutiner for «forvaltning – drift – vedlikehold» av eiendommer.

2.5 Organisasjon og økonomi

Norsk villreinsenteret skal ha et arbeidsmiljø preget av trivsel, arbeidsglede og høy produktivitet. Vi skal ha fokus på kompetanseutvikling hos de ansatte og sørge for å utnytte synergier mellom driftsenhetene. Senteret skal ha en sunn økonomi som gjør det i stand til å fylle sin rolle.

Strategi I: Prioritere kompetanseutvikling hos de ansatte.

Tiltak 1 Motivere ansatte til kompetansebeving og etterutdanning.

Tiltak 2 Prioritere nødvendige midler til kurs, etterutdanning og studieturer.

Strategi II: Fremme synergier mellom de to driftsenhetene

Tiltak 1 Utsveksle kompetanse og kapasitet mellom sentrene gjennom faste og hyppige kontaktpunkt.

Tiltak 2 Gjennomføre kurs for forvaltning og politiske miljøer i fellesskap, og utnytte ressurser på tvers av sentrene.

Tiltak 3 Bruke felles planer og budsjetter som styringsdokumenter.

Strategi III: Senteret skal ha en sunn økonomi

Tiltak 1 Senteret skal ha kostnadseffektive økonomiske og administrative rutiner.

Tiltak 2 Styret og ledelsen skal arbeide for å sikre senteret en årlig bevilgning på dagens nivå med indeksjustering.

Tiltak 3 Senteret skal aktivt søke andre inntektsmuligheter.